

Olympiáda zo slovenského jazyka a literatúry

Desiaty ročník, školský rok 2017/2018

Okresné kolo, kategória: C

I. ČASŤ

TEST

Ukážka 1

Príroda bohatá na nevšednosti a rarity

Slovenská príroda je nielen malebná, ale aj bohatá na nevšednosti a rarity. Tatry sú rozlohou najmenšími veľhorami sveta s mimoriadnou koncentráciou krás uprostred hlbokých dolín a nebotyčných skalných štítov. Je zaujímavé pozorovať aj regeneráciu kilometrov lesa po veternej smršti v roku 2004. Národný park Slovenský kras je najväčším krasovým územím v strednej Európe. Ochtinská aragonitová jaskyňa je jedinou jaskyňou svojho druhu v Európe. Spolu s ďalšími jaskyňami Slovenského krasu je zapísaná do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO.

Viac ako 40 % územia krajiny tvoria lesy, čo zo Slovenska robí jednu z najlesnatejších krajín Európy. A ukrývajú tajomstvá. Na Kysuciach celosvetovo unikátne kamenné gule a ropný prameň, v Dobročskom pralese prastaré stromy v 400-ročnom vývojom cykle, v Národnom parku Poloniny môžete stretnúť okrem medveďa a vlka aj jednu z posledných európskych populácií zobra. V sopečných pohoriach sa ukrývajú bývalé krátery a kamenné vodopády, pri Bratislave paleontologické nálezisko pravekých skamenelín v pieskovcovom útvare Sandberg. Dych vyrážajúce výtvyry od Západu na Východ.

<http://slovakia.travel>

1

Úloha č. 1

Pomenovanie *Slovenský kras* vyjadruje,

- A. že je mimoriadne pekný.
- B. že vznikol z kamenných gúl.
- C. že sa nachádza v sopečnom pohorí.
- D. že je krasovým územím na Slovensku.

Úloha č. 2

Ktorým slovotvorným postupom vzniklo slovo *veľhory*?

- A. odvodzovaním
- B. skracovaním
- C. spájaním
- D. skladaním

Úloha č. 3

V sopečných pohoriach sa ukrývajú bývalé krátery a kamenné vodopády.

Označ možnosť, v ktorej sú správne zoradené vetné členy uvedenej vety.

- A. Zhodný prívlastok, príslovkové určenie miesta, prísudok, viacnásobný zhodný prívlastok, viacnásobný podmet.
- B. Príslovkové určenie miesta, zhodný prívlastok, viacnásobný podmet, prísudok, viacnásobný zhodný prívlastok.
- C. Viacnásobný podmet, zhodný prívlastok, príslovkové určenie miesta, prísudok, viacnásobný zhodný prívlastok.
- D. Zhodný prívlastok, príslovkové určenie miesta, viacnásobný zhodný prívlastok, viacnásobný podmet, prísudok.

Úloha č. 4

Označ možnosť, v ktorej sú všetky slová spojením prídavného a podstatného mena.

- A. bývalé krátery, zaujímavé veľhory, svojho druhu, svetové dedičstvo
- B. populácie zebra, sopečné pohoria, pieskovcový útvar, vyrazajúce výtvyry
- C. malebná krajina, bohatá krajina, najmenšie veľhory, posledné populácie
- D. bohatá krajina, zaujímavé veľhory, paleontologické nálezisko, prvý kráter

Úloha č. 5

Označ možnosť obsahujúcu slová, ktoré nie sú synonymné so slovom *rarita*.

- A. jedinečnosť, originalita, špecialita
- B. kuriozita, zvláštnosť, nevšednosť
- C. skvost, poklad, príznak
- D. unikát, osobitosť, mimoriadnosť

2

Úloha č. 6

K akému druhu čísloviek zaraďujeme číslovku 40 %?

A. základná	C. skupinová
B. radová	D. druhová

Úloha č. 7

Slovo *UNESCO* je

A. skratka.	C. odvodené slovo.
B. značka.	D. titul.

Ukážka 2

Lipa kráľa Mateja

Strom v zámockom parku v Bojniciach patrí medzi najstaršie stromy rastúce na Slovensku. Obvod jeho kmeňa má úctyhodných 11 metrov, dosahuje výšku 9 metrov a koruna stromu má 5 metrov.

Podľa povesti zasadil túto lipu Matúš Čák Trenčiansky v roku, keď zomrel posledný kráľ z rodu Arpádovcov Ondrej III., teda roku 1301. Lipa vyrástla v prekrásny majestátny strom. V čase svojho vrcholu mala koruna priemer približne 36 metrov, hlavné konáre siahali do výšky 28 metrov a obvod kmeňa bol 12 metrov. Kráľ Matej Korvín (1458 – 1490), o ktorom je známe, že rád pobýval v Bojniciach, usporadúval pod lipou veľké hostiny a porady. O jeho vzťahu k lipe svedčia aj zachované kráľovské listiny datované v Bojniciach so záverečnými formulami „Sub nostris dilectis tillis bojniciensibus“ – Pod našimi milými lipami bojnickými. Vďaka týmto faktom sa stala známou ako Lipa kráľa Mateja.

Krásny strom mali v úcte nielen obyvatelia Bojníc a zámku, ale dokonca aj nepriatelia. Neúprosný čas plynul nad lipou a búrky a vetry poškodili jej najväčšie časti. Začiatkom päťdesiatych rokov 20. storočia pracovníci Múzea v Bojniciach konštatovali, že strom rýchlo chátra. Prvé záznamy o ošetrovaní lipy sú z roku 1952. Štátna ochrana prírody vyhlásila lipu za chránený prírodný výtvor roku 1969.

Web: Múzeum Bojnice Slovenského národného múzea

Úloha č. 8

3

Prečo Štátna ochrana prírody vyhlásila lipu za chránený prírodný výtvor?

- A. Lipu poškodili búrky a vetry.
- B. Kráľ Matej Korvín usporadúval pod lipou veľké hostiny a porady.
- C. Lipa patrí medzi najstaršie stromy rastúce na Slovensku.
- D. Túto lipu zasadil Matúš Čák Trenčiansky.

Úloha č. 9

Ktoré tvrdenie vyplýva z ukážky?

- A. Strom zasadil Matúš Čák Trenčiansky ako prejav úcty k Ondrejovi III.
- B. Kráľ Matej Korvín rád pobýval v Bojniciach.
- C. Strom zasadil Matúš Čák Trenčiansky, aby mal Matej Korvín kde robiť hostiny.
- D. Pod lipou je pochovaný kráľ Ondrej III.

Úloha č. 10

Lipa vyrástla v prekrásny majestátny strom.

Podčiarknuté slová sú vo vete

- A. nezhodným prívlastkom.
- B. viacnásobným prívlastkom.
- C. postupne rozvíjajúcim prívlastkom.
- D. zhodným prívlastkom.

Úloha č. 11

V ktorej možnosti je správne uvedený vid slovíes *vyhlásila, patrí, zasadil*?

- A. dokonavý, nedokonavý, dokonavý
- B. dokonavý, dokonavý, nedokonavý
- C. nedokonavý, dokonavý, nedokonavý
- D. nedokonavý, dokonavý, dokonavý

Úloha č. 12

V ktorej možnosti sú správne uvedené všetky gramatické kategórie slovesa *poškodili*?

- A. 1.osoba, plurál, minulý čas, oznamovací spôsob, nedokonavý vid, činný rod
- B. 3.osoba, plurál, minulý čas, oznamovací spôsob, dokonavý vid, činný rod
- C. 3.osoba, plurál, minulý čas, oznamovací spôsob, dokonavý vid, trpný rod
- D. 3.osoba, plurál, minulý čas, oznamovací spôsob, nedokonavý vid, činný rod

Úloha č. 13

V ktorej možnosti je slovo, ktoré sa neskloňuje podľa vzoru *pekný*?

A. najväčšie časti	C. chránený výtvor
B. milými lipami	D. krásny strom

Ukážka 3

Valentín Beniak**Ťažká práca**

Tak rod môj pracoval, tvár sa mu brázdila,
 kolená lámali, k zemi sa hrbil, malý –
 lež jeho korene miazgou sa napájali,
 a keď mu sudba zlá o hlavu praštila

útrapy otroctva a keď ho vraždila
 noc čiernych stáletí (kým jeho strážci spali),
 v potomstvách v chudobe keď zmierali mu králi
 a smrť ich lebkami cestu si dláždila:

V prácu sa zaboril a modlitbu si spieval,
 zato, že videl vždy, jak nový deň sa brieždi,
 že Kriváň zostal stát', keď svety boril prieval,

vo výškach nebeských že jagali sa hviezdy
 a Pán že úrodou požehnal prácu mu
 a hlavu otvoriac prilieval rozumu.

Výber z básnickej tvorby Valentína Beniaka: Poézia I, II; Slovenský Tatran, Bratislava 2000

Úloha č. 14

5

Urči literárny druh ukážky.

- A. lyrika
 B. dráma

- C. lyricko-epická báseň
 D. epika

Úloha č. 15

Ktorý druh rýmu použil autor v 1.a 2. strofe?

- A. prerývaný
 B. striedavý

- C. združený
 D. obkročný

Úloha č. 16

Z uvedených slov vyber antonymum k slovu *brieždi sa* (*deň sa brieždi*).

- A. svitá
 B. strojí sa
 C. zmráka sa
 D. jasní sa

Úloha č. 17

Vyber náležité pomenovanie umeleckého prostriedku pre slovné spojenie *tvár sa mu brázdila*.

- A. epiteton
- B. metafora
- C. personifikácia
- D. prirovnanie

Úloha č. 18

Ktorý literárny termín použijeme na pomenovanie básnickej formy uvedenej básne?

A. óda	C. sonet
B. elégia	D. epitaf

Úloha č. 19

Témou uvedenej básne je

- A. láska k prírode.
- B. láska k vlasti.
- C. úcta k národu.
- D. odsúdenie otroctva.

Úloha č. 20

Sloveso *praštila* z textu básne patrí k slovám:

- A. archaickým
- B. neutrálnym
- C. expresívnym
- D. moderným

Úloha č. 21

Myšlienka z prvej strofy básne pokračuje v druhej strofe. V literatúre tento jav nazývame:

A. prelom	C. rozpad
B. presah	D. rozklad

Úloha č.22

Ktorá skupina slov má súvislosť s divadelnou hrou?

- A. strih, montáž, filmový scenár
- B. zvukové efekty, muzikál, animácia
- C. kamera, záber, zvuk
- D. dejstvo, vyvrcholenie deja, výstup

Ukážka 4

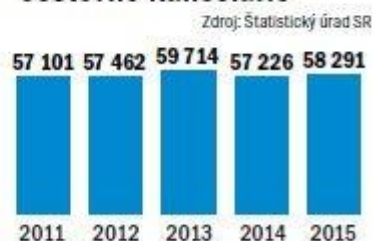
Turistov láka predovšetkým stávka na istotu

Tatry sa po Bratislave radia k turistami najviac navštevovaným regiónom Slovenska. Doteraz najúspešnejším pre cestovný ruch vo Vysokých Tatrách bol predkrízový rok 2008, po ktorom návštevnosť regiónu i celého Slovenska klesla. V posledných rokoch však došlo k obratu, a to hlavne vďaka vyššiemu záujmu Slovákov o trávenie dovolenky vo svojej vlasti. Kým počet domácich návštevníkov v Tatrách stúpol medzi rokmi 2008 až 2015 o viac ako dve pätiny, u hostí z cudziny došlo k nárastu len zhruba o tri percentá.

Zdroj: <http://style.hnonline.sk/cestovanie>

Počet návštevníkov Vysokých Tatier podľa kontinentov

Kontinenty	Počet návštevníkov	Počet prenocovaní
Afrika	87	258
Amerika	1 140	2 339
Ázia	6 076	9 836
Európa	238 372	798 746
Austrália	318	664
Nešpecifikované	3	5

Slováci v Tatrách cez cestovné kancelárie

Úloha č. 23

Z tabuľky o návštevnosti cudzincov vyplýva, že najdlhšie u nás pobudli

- A. hostia z Ázie.
- B. hostia z Európy.
- C. hostia z Ameriky.
- D. hostia z Austrálie a Afriky.

7

Úloha č. 24

Z grafu o návštevnosti slovenských turistov vyplýva, že najvyšší percentuálny podiel na zvýšení nárastu návštevnosti Tatier majú roky

- A. 2011 a 2013.
- B. 2012 a 2015.
- C. 2013 a 2015.
- D. 2014 a 2013.

Úloha č.25

Slovné spojenie *najviac navštevovaným* vyjadri jedným slovom a napíš, o aký jav ide.

.....

KONIEC TESTU

II. ČASŤ

TRANSFORMÁCIA TEXTU

Inšpiruj sa textom (ukážka č. 1) a priprav reklamu, ktorou pozveš záujemcov na potulky po Slovensku.

Príroda bohatá na nevšednosti a rarity

Slovenská príroda je nielen malebná, ale aj bohatá na nevšednosti a rarity. Tatry sú rozlohou najmenšími veľhorami sveta s mimoriadnou koncentráciou krás uprostred hlbokých dolín a nebotyčných skalných štítov. Je zaujímavé pozorovať aj regeneráciu kilometrov lesa po veternej smršti v roku 2004. Národný park Slovenský kras je najväčším krasovým územím v strednej Európe. Ochtinská aragonitová jaskyňa je jedinou jaskyňou svojho druhu v Európe. Spolu s ďalšími jaskyňami Slovenského krasu je zapísaná do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO.

Viac ako 40 % územia krajiny tvoria lesy, čo zo Slovenska robí jednu z najlesnatejších krajín Európy. A ukrývajú tajomstvá. Na Kysuciach celosvetovo unikátne kamenné gule a ropný prameň, v Dobročskom pralese prastaré stromy v 400-ročnom vývojom cykle, v Národnom parku Poloniny môžete stretnúť okrem medveďa a vlka aj jednu z posledných európskych populácií zubra. V sopečných pohoriach sa ukrývajú bývalé krátery a kamenné vodopády, pri Bratislave paleontologické nálezisko pravekých skamenelín v pieskovcovom útvare Sandberg. Dych vyrážajúce výtvyry od Západu na Východ.

III. ČASŤ

ÚSTNA

Predstav si, že si sa vrátil/vrátila z dovolenky v Tatrách. V krátkom rozprávaní (10 – 15 viet) zoznám poslucháčov s najsilnejším zážitkom z tejto cesty.

Zdroj:

<http://slovakia.travel>

Web: Múzeum Bojnice Slovenského národného múzea

<http://style.hnonline.sk/cestovanie>

Výber z básnickej tvorby Valentína Beniaka: Poézia I, II; Slovenský Tatran, Bratislava 2000

Autor: Mgr. Daniela Petříková

Recenzovali: Mgr. Alžbeta Palacková, Mgr. Božena Mizerová

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2017

SL10 OKCu17